

Munkafegyelem Szeged textilüzemeiben

II.

Orjárat a Ruhagyárban

Orjáratunkat a Ruhagyárban kezdtük. Itt számítottuk ki azt is, milyen közvetlen és gyakorlati károsodással jár a dolgozóra nézve a fegyelem legdurvább — vagy legalábbis egyik legdurvább — megsértése: az igazolatlan mulasztás. Ismert tényekről van szó, ezért nem is időzünk náluk túlságosan hosszú ideig. Köztudomású, hogy az igazolatlanul mulasztott munkaidő nemcsak azzal az egy vagy több munkanappal jelent kevesebb munkabért, ameddig a

fegyelemsértő dolgozó munkahelyétől távol volt. Már egy nap igazolatlan mulasztás is egy hónapi ebédpénz-elvonással jár, továbbá minden mulasztott nap után egy nappal csökken a dolgozó fizetett szabadságideje. Adjuk tehát össze, hogy milyen közvetlen anyagi károsodással jár egy napi igazolatlan mulasztás. Vegyünk alapul 35 forintos napi átlagkeresetet (ugyanis a büntető levonások minden egyes tétele az átlagos keresethez igazodik). Ebben az esetben:

bérösszege = 35 forint,

= 35 forint

= 30 forint

(hozzávetőleg)

Összesen = 100 forint

De ez csupán az első esetben a következmény. Ha ugyanez a dolgozó másodszor is igazolatlanul mulaszt, akkor a fenti szankciók alkalmazásán kívül bizonyos időközre (példánál fél évre) kizárják a szociális kedvezményekből, vagyis ez alatt az idő alatt nem kaphat üdülő-beutalást, szociális segélyt; az eset súlyosságának megfelelően azonban esetleg még más fegyelmi büntetéssel is sújtják. A büntetésről a művezető dönt az illetékes pártszervek és a szakszervezet meghallgatásával.

Természetesen az igazolatlan mulasztás nem az egyedüli fegyelemsértés, amelyből közvetlen kára származik a dolgozónak. Az

elkészítést is rendszerint megéri a boríték. A hanyag munka pedig éppen a teljesítmény rovására megy. Még ha a hanyagság a minőség vonalán jelentkezik is, akkor is könnyen «rossz üzlet» válhatik a felületesség, különösen azokban az üzemszekekben, ahol a gyártmányok szigorú minőségi ellenőrzésen mennek át. A szabászat teremmestereitől például megtudtuk, hogy a szabásminták pontos betartását szigorúan megkövetelik és a vágókés legkisebb félrecsúszásáért is kártérítést fizetnek (amennyiben ez természetesen elszabott jelent). Még jelentősebb az a kár, amelyet az ilyen hanyag munka a termelés szempontjából jelent. Az elszabott munka-

darab elpocsékolt anyagot jelent, a rosszul megvárt öltöny pedig elpocsékolt munkát. Nem azt akarjuk elvonással jár, továbbá minden mulasztott nap után egy nappal csökken a dolgozó fizetett szabadságideje. Adjuk tehát össze, hogy milyen közvetlen anyagi károsodással jár egy napi igazolatlan mulasztás. Vegyünk alapul 35 forintos napi átlagkeresetet (ugyanis a büntető levonások minden egyes tétele az átlagos keresethez igazodik). Ebben az esetben:

Hogyan harcolnak a fegyelem megszüntetéséért a Ruhagyárban? Elsősorban nevelőeszközökkel. Plakátokkal és rajzos karikatúrákkal, amelyek az elkésztőket pellengetik ki. A nevelés szolgálatába állították a hangszórót is, amely nemcsak az elterjedt termelési sikerekről tájékoztat, hanem hírt ad a fegyelem súlyosabb megsértéseiről és az ezekkel kapcsolatban kiszabott büntetésekről. Még fontosabb része a nevelésnek a megelőzés. Ezért feltétlenül dicőretet érdemel a Ruhagyár pártbizottságának az az el-

határozása, hogy a jövőben minden munkateremben fogadóbizottság alakul, s a gyárba bekerülő új dolgozókat ez vezeti be a munkába, ez segít nekik mihamarabb beolvasni a fegyelmeyert és magas teljesítményt elérő dolgozók táborába.

Végül megemlítjük, hogy amikor a közelmúltban a gyárnak néhány fővel csökkenteni kellett létszámát, igyekeztek elsősorban a rendbontóktól, a fegyelmeyazítóktól megválni, továbbá azoktól, akiknél a szorgalom és az ügyesség foka nemigen nyújtott reményt arra, hogy a gyár állandó munkásgárdájának tagjai lehetnek. Az utóbbi hónapokban javult a munkafegyelem a Ruhagyárban, s a gyár vezetésének célja most az, hogy az elért eredményekre támaszkodva, és kiküszöbölve az indokolatlan munkásvándorlást, kialakítsa a Ruhagyár gyakorlati, állandó munkáskollektíváját.

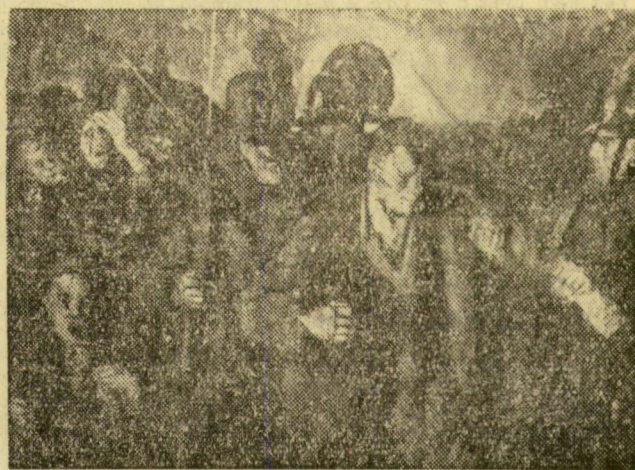
(—e. —r.)

Két elfelejtett Parobek-kép került a múzeumba

Parobek Alajos (1896—1947) szegedi festőművész özvegye a múlt héten felkereste a Móra Ferenc Múzeumot és felajánlotta férjének két birtokában levő képet megvételre.

A múzeum rövidesen megvásárolja az elfelejtett képe-

ket, és restaurálás után kiállítja. A képek ugyanis értékes dokumentumai Parobek kritikai realista szemléletének, s — éppen ezért is — jelentős helyet foglalnak el a szegedi haladó képzőművészeti hagyományok között.

Parobek Alajos «Sztrájk» című képének egyik vázlata. A művész — özvegye szerint — a harmincas években készítette ezt az olajfestményt, és annakidején kiállította. De a kiállításról eltávolították a képet, s összögöngyölve kellett rejtegetniük, így a festés erősen megrongálódott.

Kalácsa, koceta, móva...

— A népi társasmunkák hagyományai —

A MINAP NAGY VITA FOLYT egyik tsz előkészítő bizottságban a társasgazdálkodás előnyeiről. A vita egyik résztvevője azzal próbált ellentmondani, hogy „közös lónak túros a háta”, s hogy a népben idegenkedés van a közös munkával szemben. Így van-e ez? A kérdés elhangzott, választ kíván. Megadjuk a választ a néprajztudomány segítségével a társasmunkák hagyományait felidézve — mindenki okulására.

A TÁRSAS, A KÖZÖSSÉGI MUNKÁNAK minden népnel számos hagyománya van. A mi népünknel is. A közös munka ősi jellegű, elég itt az évszázadokig meglevő földközösségre utalni, vagy a természeti népek közös vadászataira ma is. De időben közelebb jöve, a mában vagy a közelmúltban a leírások tömege példázza a közösségi munka meglétét.

A társasmunka neve általában: kalácsa, a Kunságban koceta, a Bácskában: móva. A hosszú ideig tartó és nehezebb munkákban a családok felváltva segítették egymást. A társasmunkák egy része közösségi kalácsa (régebben faludolga). Nem a robotnak, mert ez jobbágykötöttség volt, hanem olyan közösségi munkának maradványa, amelyeket a szabad községek lakói a közös határ védelmében, kényszer nélkül, együttes érdekből végeztek. Egyrészt csak férfi társasmunka, másrészt alkalmi: bizonyos családi, vagy véletlen eseményekhez kapcsolódó. A legtöbb társasmunka azonban a gazdasági élet köréből való. Ezek előkészítő, termelő, betakarító és feldolgozó jellegűek, tehát az évszakokhoz, s a különböző gazdasági növények fejlődési idejéhez kötöttek. Minthogy a különböző gazdasági növényekkel más és más évszakban foglalkoznak: a társasmunka átfogja az egész gazdasági évet.

A RÉSZTVEVŐK ÁLTALÁN a szomszédok, komák, rokonok és jóismerősök közül kerülnek ki. A házszomszédok a háznál végzett, a földszomszédok a külső társasmunkákban segédkeznek. A fiatalok nagy lelkesedéssel vett részt a társasmunkákban, mert a társasmunkák között meustrálták meg, szemelték ki jövődöbeli párjukat. Itt megmutatkoztak, ki, miként dolgozik és milyen a természete. A társasmunka nagy vizsgája a fiataloknak, minthogy a házasság a paraszti munka feltételei között nem csupán szerelmi, hanem gazdasági érdekközösség is, a gyenge munkás, a lógós neve hamar szájra kerül és azt veszi észre, hogy a közösség ki-

veti magából. A társasmunka hagyományos regulák, szokások, előírások közben szóródik. Sok vidámsággal, szórakozással egybekötve a munka is gyorsabban megyen.

Most nézzük a példákat:

Házépítő kalácsa, ha valaki házat akart építeni, házépítő kalácsát rendezett, a segítőkét házkomának hívták. Vannak alapász, föld-kő-fahordó, sárkeverő, falverő, tetőállító, tapasztó, meszelő, sövényfonó, kútásó komák — a munka természeténél fogva. Az egyes munkák bevégezésekor áldomást tartottak: házalaptevés, szellemfelleves, a tető belételesekor bokréta-ünnepélyt, majd beköltözésekor házszentelést tartottak.

Gazdasági kalácsok. Amint a szántóföld szabaddá lett, megkezdődött a tarlóégetés kalácsa. A szomszédos földesgazdák vasvillával vezetik és kísérik a tarlótűz, hogy a még lábon álló növényekben kárt ne okozzon. Kiki magának dolgozott, ezért nem is követte áldomást. Ételitalról kiki maga gondoskodott. December-januárban tartották a nádágó vagy nádol kalácsát. A jég felett hosszú kalácskával levágták a nádat, majd kévékbe kötötték, szétosztották, hazahordták. Utána volt a nádégető kalácsa: a nádörzseket felgyújtották és vasvillával őrizték a tüzet. Téli kalács volt a trágyázó is, hogy a hóla az erőt a földbe moshasssa. Néhol az asszonyok is résztvettek a szétosztásban. A hazatérőket éppen úgy nyakonöntötték, mint az aratók szóróhozókat. Pálkával várták őket. Tavaszkezdettkor volt a forrástisztító és meszgyújtó kalácsa. A földszomszédok vettek részt benne. A szétgazolt meszget ki-mérték és az eldugult forrásokat megtisztították. Kiki magának dolgozott itt is, az áldomást a kocmában ülték meg. Ez főleg hegyvidéken volt szokásban. A réttisztogató kalácsa idejét a hóolvasztás és földszikkadás határozta meg. A vakondutásokat elgereblyézték, a gáz ki-rángatták és kupacokba rakva elégették. A szántó kalácsa ritka helyen ismeretes. Előtte való délután a gazda zászlóval vagy zöldgalat állít a háza elé vagy bemondja kalácsa-társainak a napot. A napközéi enni-valót a gazda adja este pedig vacsorával vendégeli meg segítőtársait. A búzagyomláló kalácsa kora tavasszal tartották, amikor még a búza kicsi és nem kell tartani. A szomszédos gazdák elbeszélgetve végigtisztogatták egymás földjét és a kigyomlált gáz hazavitték a feheneknek. A búzabehordás is férfikalácsa, nemcsak a

munka miatt, hanem mert nem mindenki tud jó asztalogot rakni, s akkor az asztal oldalas lesz, le is dől. Hordás alatt terítve van az asztal, rajta étel-ital. A nyomtatás, cséplés, tisztítás és szórás csak kiskalácsa munkák, egy-két szomszéd vesz részt benne.

A szénakaszáló kalácsa a hegyvidéken szokásos és fontos segítség, mert a nagy távolság miatt három-négy napig is elmaradtak és az asztalok különleges felrakása is segítséget igényelt. Hagományos ételeket vittek magukkal.

Ime néhány példa a férfiak társasmunkáiból. No és az asszonyok, akik ma sok helyütt idegenkednek a közösségtől? Számos asszonyi társasmunka hagyományt ismerünk. Lássunk néhányat.

MA IS ISMERETESEK a tarhonya, lebbencscsináló, valamint a szappanfőző kalácsok. Az összeállítás az idősebbek, tapasztaltabbak végzik a gyúrás, dagasztás, kavarást a fiatalabbak feladata. Erdélyben szokásos a szőszlopó kalácsa. Ha a gazdaszomszónak nem termett kender, szőszlopóra hívja össze, komáit, rokonait, ismerőseit. Ezek után vacsorára annyi szősz hoznak össze, amennyivel az asszony ki van segítve. A szokások élt tesztá és mézespálinka. Asszony és lánymunka: a gyomláló, kapáló, szőlőkötő kalácsa is. Hasonlóképpen közös munka az aratás, krumpli és gyümölcszedés, kender és kukoricatörés, tengerhántás is. A szűret és társas fonó szintén közismertek. Lehetne szólni még többek között a tollfosztóról is, a disznóölésről is, mely a népi társasmunkák közé tartozik. Különleges kalácsa a csúrdöngölő. Ha elkészült az új csúr, a gazda táncmulatságra hívja az ismerős fiatalokat, hogy sajátos helyben tappogó táncukkal a csúr földjét letaposassák. A lakodalom, keresetelő és temetés alkalmával is igénybeveszik a társasmunkát.

ÜGY VÉLJÜK, A FELTETT KÉRDÉSRE a bemutatott példák eléggé bizonyító erejűek. Korántsem állítjuk, hogy a hagyományokban a szocialista kollektív gazdálkodás valamilyen csíráját fellelhetjük, de úgy gondoljuk, e példák meggyőzően bizonyítják, hogy a paraszti gazdasági élet egészében milyen értékes jellegzetességei vannak a közös munkának, egymás megsegítésének, mely a paraszti élet legszebb jellemvonásai közé tartozik.

Nagy Dező

ASSZONYOKNAK

Nyári kozmetika

A fodrászszövetkezetekben már majdnem mindenütt működik kozmetikai részleg is. Egyike a legfogalmasabbaknak a Széchenyi téri, a villamos központi megállójánál.

Kozmetikushoz menni ma már többé-kevésbé természetes és megszokott dolog minden dolgozó nő számára. Ez nem hiúsági, hanem tisztasági kérdés, nem agyonfestett, színpadiasan kikészített arcot jelent, hanem jólápoltságot.

A komplett kozmetikai arckezelés tulajdonképpen nem is más, mint egy különleges fürdő az arc bőr számára, szakszerű és alapos áttisztítás. Miből is áll? Első része a masszáz, kézzel és géppel. Természetesen előzőleg alaposan bezsírozunk a bőrt vitamintartalmú krémmel. A masszáz felélenkíti a vérkeringést, és az utána következő gözőléssel megnyitja a pórusokat, hogy a kézzel és tisztító kendővel végzett tisztítás során azokból minden szennyeződés kikerülhessen. Az arckezelés befejező része a pakolás, amely a kezelt bőr természeténél fogva szárazabb és zsíros jellegű. Mindez havonta egyszer szükséges csak, és a legszebb bőrnek is hasznára válik. Pattanásos, zsíros vagy ráncos bőrnek pedig feltétlenül szükséges. Igénybevétele egyáltalán nem luxus, mert mindössze 16 forintba kerül.

A kozmetikusok a kezelést kívül tanácsokkal is ellátják a hozzájuk fordulókat. A otthoni arcpótlás nem lehet mindig egyforma, más szükséges nyáron, más télen. Szekeres Ferencné elvtársnő, a Széchenyi téri Fodrászszövetkezet kozmetikusá elmondott néhány jótanácsot a nyári arcpótlásra vonatkozóan:

A nyári napsütés sokat változtat az arc bőrön. A zsírosbőrűeket sokat napozzanak. Mosdóshoz használjanak nyáron is meleg vizet és borax vagy kénszappant. Napközben ha az arcuk bezsírosodik, tiszta ruhára csöpögtetett arcvízzel töröljék át. Ez jobb, mint a szárítókrem, mert nem tömi el a póruso-

kat. Szárazbőrűek ne használjanak púdert nyáron sem. Vízet is csak minimális mértékben. Lemosó krémmel tisztítsák az arcot, utána, hogy friss legyen, öblítsék le tiszta hideg vízzel. Ha még

Gépek a háztartásban

KÁVÉFŐZŐ GOMBA

A jó feketének legalább olyan fontos előfeltétele, hogy hogyan főzzük, mint az, hogy mennyi kávénk van. A «Gomba» nevű kis fémből készült kávéfőzővel sokkal kevesebb kávéval, mint amennyi a lombikos főzőkhöz kell, jó feketét főzhetünk. A különböző nagyságokban kapható, presszó-gépekhez hasonlóan csappal ellátott Gombában alaposan átjárja a gőz a kávét, és mert teljesen zárt, főzés közben nem illan el a kávé ereje. A kis csapból a kávé egyenesen a csészébe csöpe.

Könnyen szétszedhető és tarthatjuk. Előnye az is, hogy tűzhelyen is használható.

Befőzés

Ha azt akarjuk, hogy a barackbefőtt, sárga- és őszibarack egyaránt, megőrizze szép világos színét és ne barnuljon meg, a következő módon rakjuk el télire: Kemény, alig érett gyümölcsöt vegyünk. Hámozzuk meg, utána két-három sort rakva egymás fölé tegyük egy nagy szitára. A szitát takarjuk le kendővel, s a szita alatt gyujtsunk meg egy negyed darab kénrudat. Amikor elégett, alaposan mossuk ki a gyümölcsöt óhat vízben egymás után. Így a kén íze nem marad benne. A gyümölcsöt a továbbiakban a megszokott módon kezeljük: szirupot főzünk, ráöntjük és kigőzöljük. A kénrezés biztosítja, hogy a befőttünk szép világos színű maradjon.

Csütörtök: Tarhonyaleves, zöldbabfőzelék tükörtojással, gyümölcs.

Péntek: Almaleves, paprikáskrumpli nokedlivel, uborkasaláta.

Sombat: Gulyásleves, turóslépeny.

Vasárnap: Raguleves máj-

gy is száraz, vékonyan kenjük be vitamin tartalmú krémmel. A gondos, rendszeres arcpótlást már fiatalon el kell kezdeni, mert csak így őrizhetik meg a nők az úde, fiatalos arc bört idősebb korukra is.

Olajosüvegek

Gyakran támad «összeült-közös» a háziasszonyok és a Népboltok elárúsítói között a visszavitt üres olajosüvegek miatt. Az elárúsítók ugyanis csak kifogástalanul tiszta állapotban vehetnek vissza ilyen üvegeket. És akik nem értik a módját, azoknak bizony hosszadalmas és nehéz művelet kimosni az olajat. Hasztalan próbálkoznak forró vízzel, szódával, egyéb szerekkel. Csak bosszankodnak, és az olaj marad.

Egyszerű és gyors tisztítási módja az olajosüvegeknek, ha apróra tört tojáshej, vagy kevés reszelt krumplit teszünk az üvegbe és kevés vízzel jól megrázzuk. Percek alatt tökéletesen tiszta lesz.

Heti étrend

gombóccal, kacsasült, barack-kompót, almásrétes.

Hétfő: Tésztaleves, kelkáposztafőzelék fasírozottal.

Kedd: Zöldbableves, turóslépeny, körte.

Szerda: Karfiolleves, petrezselymes krumpli, párolt májjal.